

NHỮNG THÁCH THỨC KHI THỰC HIỆN KIỂM TOÁN TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

● VƯƠNG THỊ KHÁNH CHI

Trường Đại học Nha Trang

DOI: <https://doi.org/10.62831/202504034>

TÓM TẮT:

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và phát triển kinh tế nhanh chóng, trách nhiệm xã hội (CSR) đã trở thành một yếu tố cần thiết đối với sự phát triển bền vững của các tổ chức và doanh nghiệp (DN). Vì vậy, việc thực hiện kiểm toán CSR không chỉ giúp nâng cao uy tín và trách nhiệm của DN với cộng đồng, mà còn góp phần tạo ra một môi trường kinh doanh minh bạch và công bằng. Tuy nhiên, loại hình kiểm toán này còn mới mẻ và chỉ mới manh nha ở Việt Nam. Bài viết sẽ đưa ra các nội dung lý thuyết cơ bản về kiểm toán CSR, phân tích những thách thức khi thực hiện kiểm toán trách nhiệm tại Việt Nam và đề xuất một số kiến nghị nhằm thúc đẩy việc thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam trong tương lai.

Từ khóa: trách nhiệm xã hội, kiểm toán trách nhiệm xã hội, thách thức.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, CSR đã trở thành một yếu tố cần thiết trong hoạt động của các DN. Thực hiện hoạt động kiểm toán CSR không chỉ giúp các tổ chức đánh giá và cải thiện hiệu quả của các hoạt động liên quan đến CSR mà còn nâng cao độ tin cậy và minh bạch trong việc công bố thông tin liên quan đến tác động xã hội và môi trường của DN. Tuy nhiên, tại Việt Nam, hoạt động này chưa được đánh giá và quan tâm đúng mức, các công ty kiểm toán liên tục được thành lập ngày một nhiều nhằm đáp ứng nhu cầu của khách hàng nhưng nhiều dịch vụ kiểm toán còn chưa được cung cấp trong bối cảnh đất nước đang ngày càng hội nhập sâu rộng với thị trường toàn cầu. Bài viết này đề cập đến một loại hình kiểm toán còn mới mẻ và chưa phổ biến ở Việt Nam -

đó là kiểm toán CSR (social responsibility audit). Bài viết phân tích những thách thức khi thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam và đưa ra một số đề xuất góp phần thúc đẩy việc thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam.

2. Cơ sở lý thuyết

2.1. Khái niệm về kiểm toán trách nhiệm xã hội

Theo Hội đồng kinh doanh thế giới vì sự phát triển bền vững (2000), CSR của DN là cam kết thực hiện các hành động kinh doanh có đạo đức và đóng góp vào sự phát triển kinh tế, đồng thời nâng cao chất lượng cuộc sống của người lao động, gia đình họ và cộng đồng.

Trong khi đó, Matten và Moon (2004) nhìn nhận CSR của DN như một khái niệm tổng quát, bao gồm các khía cạnh như từ thiện, công dân DN, tính bền vững và trách nhiệm môi trường.

Tổ chức về trách nhiệm xã hội của DN của Hy Lạp (2000) nhấn mạnh đây là cam kết tự nguyện của DN trong việc thực hiện các hoạt động xã hội và môi trường tốt hơn các quy định pháp luật, hướng tới tất cả các đối tượng bị ảnh hưởng bởi hoạt động của họ, như người lao động, cổ đông, nhà cung cấp, nhà đầu tư và người tiêu dùng.

Tổ chức Hợp tác kinh tế và phát triển (2009) cũng cho rằng, CSR của DN không chỉ là việc đảm bảo lợi nhuận cho cổ đông và lương cho người lao động, mà còn là trách nhiệm đối với các giá trị xã hội và môi trường.

Kiểm toán CSR là hoạt động kiểm tra, khảo sát, đánh giá về việc thực thi CSR (trách nhiệm bảo vệ môi trường, đóng góp cho cộng đồng xã hội, thực hiện tốt trách nhiệm với nhà cung cấp, bảo đảm lợi ích và an toàn cho người tiêu dùng, quan hệ tốt với người lao động, đảm bảo lợi ích cho cổ đông...) trong quá trình hoạt động của đơn vị. Đây là hoạt động đánh giá chính thức về nỗ lực, thủ tục và qui tắc ứng xử của công ty về CSR và tác động của công ty đối với xã hội, cũng như đánh giá về tiến độ thực hiện các mục tiêu về CSR của công ty. Các nội dung thường được thực hiện trong kiểm toán CSR bao gồm:

- Tác động môi trường bởi hoạt động của công ty
- Mức minh bạch trong các báo cáo về bất kì vấn đề nào có liên quan đến ảnh hưởng đến - công chúng hoặc môi trường
- Minh bạch trong kế toán và tài chính
- Phát triển cộng đồng và đóng góp tài chính
- Hoạt động từ thiện
- Hoạt động tình nguyện của nhân viên
- Mức sử dụng năng lượng
- Môi trường làm việc: an toàn, không bị quấy rối và cơ hội được đối xử bình đẳng
- Lương và phúc lợi của nhân viên

2.2. Mục tiêu của kiểm toán trách nhiệm xã hội

Thứ nhất, xác minh tính tuân thủ.

Đánh giá xem các hoạt động CSR của công ty có phù hợp với các quy định pháp luật, tiêu chuẩn đạo đức và các quy tắc ngành nghề hay không. Đây là một yếu tố quan trọng để tránh các rủi ro pháp lý, bảo vệ uy tín của công ty và đảm bảo rằng công ty hoạt động trong khuôn khổ pháp luật. Việc không

tuân thủ có thể dẫn đến các hậu quả nghiêm trọng và đánh mất lòng tin từ cộng đồng. Bên cạnh đó, các kiểm toán viên sẽ đánh giá xem công ty có sử dụng ngân sách một cách hợp lý cho các hoạt động CSR hay không. Điều này không chỉ liên quan đến việc xác định số tiền được chi tiêu mà còn phải xem xét xem các khoản đầu tư này thực sự có ích cho cộng đồng hay không. Việc đầu tư không đúng cách có thể dẫn đến lãng phí nguồn lực và không đạt được mục tiêu đề ra.

Thứ hai, đánh giá tác động và hiệu quả của các hoạt động CSR.

Xem xét cách thức các sáng kiến CSR ảnh hưởng đến cộng đồng, nhân viên, khách hàng và các bên liên quan khác. Điều này bao gồm việc khảo sát ý kiến của các bên liên quan để hiểu rõ hơn về cảm nhận của họ đối với các hoạt động CSR của công ty. Ngoài ra, kiểm toán viên sẽ đánh giá xem các chương trình CSR có đạt được các mục tiêu xã hội và môi trường mà công ty đã đề ra hay không. Việc này giúp công ty nhận diện được những khía cạnh thành công và những khía cạnh cần cải thiện trong các chương trình của mình. Nếu một chương trình không đạt được kết quả như mong đợi, công ty có thể điều chỉnh hoặc thay đổi chiến lược để đạt được hiệu quả tốt hơn.

Thứ ba, đánh giá các chính sách và chiến lược CSR

Xem xét các chính sách CSR của công ty để đảm bảo chúng không chỉ phù hợp với quy định mà còn phản ánh đúng các giá trị cốt lõi của tổ chức. Một chính sách CSR hiệu quả phải kết hợp hài hòa giữa mục tiêu kinh doanh và CSR, đồng thời xem xét xem các sáng kiến CSR có góp phần vào sự phát triển bền vững hay không và có sự tham gia tích cực của các bên liên quan hay không. Sự tham gia của cộng đồng và các bên liên quan là yếu tố then chốt trong việc đảm bảo các chương trình CSR không chỉ mang lại lợi ích cho công ty mà còn cho xã hội.

Thứ tư, đo lường tính minh bạch và công khai.

Kiểm toán CSR sẽ đánh giá mức độ minh bạch trong việc công bố thông tin về các hoạt động CSR. Công ty cần phải cung cấp thông tin chính xác và đầy đủ về các sáng kiến CSR trong các báo cáo công khai. Việc công khai thông tin không chỉ giúp

xây dựng lòng tin mà còn tạo điều kiện cho các bên liên quan có thể theo dõi và đánh giá hiệu quả của các hoạt động CSR. Nó không chỉ giúp nâng cao độ tin cậy của công ty mà còn tạo cơ hội cho các bên liên quan tham gia vào quá trình giám sát và đánh giá. Khi công ty minh bạch về các hoạt động, sẽ tạo ra sự tin tưởng và thúc đẩy sự hợp tác từ phía các bên liên quan.

Thứ năm, xác định các khu vực cần cải thiện.

Kiểm toán CSR sẽ xác định các khu vực công ty cần cải thiện để đạt được các mục tiêu CSR. Điều này có thể bao gồm việc xem xét các chương trình hiện tại và xác định những điểm yếu trong cách thức thực hiện. Dựa trên kết quả kiểm toán, công ty sẽ nhận được các khuyến nghị cụ thể để cải thiện các hoạt động CSR, giúp công ty đạt được các tiêu chuẩn tốt nhất toàn cầu. Các khuyến nghị này có thể liên quan đến việc thay đổi cách thức thực hiện các chương trình CSR, mở rộng các sáng kiến hoặc tạo ra các chương trình mới để đáp ứng nhu cầu của cộng đồng và các bên liên quan.

Thứ sáu, nâng cao độ tin cậy.

Một cuộc kiểm toán độc lập và toàn diện sẽ làm tăng độ tin cậy của công ty trong mắt các bên liên quan. Khi các bên liên quan thấy rằng công ty thực hiện kiểm toán một cách nghiêm túc và minh bạch, họ sẽ có xu hướng tin tưởng vào các thông tin mà công ty cung cấp. Việc thực hiện kiểm toán một cách minh bạch và có sự tham gia của bên thứ ba độc lập sẽ tạo cảm giác tin tưởng giữa công ty và các bên liên quan. Điều này không chỉ giúp nâng cao uy tín của công ty mà còn tạo điều kiện thuận lợi cho sự hợp tác và hỗ trợ từ cộng đồng và các bên liên quan trong các hoạt động CSR.

2.3. Vai trò của kiểm toán trách nhiệm xã hội

Thứ nhất, kiểm toán CSR cung cấp một nền tảng vững chắc cho các DN trong việc đánh giá và phân tích các hoạt động xã hội.

Qua quá trình kiểm toán, DN có thể thu thập dữ liệu và thông tin chi tiết về tác động của các hoạt động kinh doanh đến cộng đồng và môi trường. Những thông tin này không chỉ bao gồm các chỉ số tài chính mà còn cả các yếu tố phi tài chính như sự hài lòng của nhân viên, ảnh hưởng đến môi trường và phản hồi từ cộng đồng. Việc có được những dữ liệu này giúp các nhà quản lý đưa

ra những quyết định chính xác và kịp thời. Hơn nữa, các tư vấn từ quy trình kiểm toán có thể thúc đẩy DN áp dụng tốt hơn trong quản lý rủi ro và phát triển bền vững.

Thứ hai, kiểm toán CSR cũng đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức và thúc đẩy hành động về CSR trong cộng đồng DN.

Khi các DN tham gia vào quy trình kiểm toán, họ không chỉ đánh giá các hoạt động hiện tại mà còn nhận thức rõ hơn về các vấn đề xã hội và môi trường họ đang phải đối mặt. Điều này giúp họ hiểu rằng CSR không chỉ là một nghĩa vụ pháp lý mà còn là một phần không thể thiếu trong chiến lược phát triển bền vững của tổ chức. Khi nhận thức về CSR được nâng cao, DN sẽ có xu hướng chủ động hơn trong triển khai các hoạt động có lợi cho cộng đồng và môi trường. Chẳng hạn, họ có thể thực hiện các chương trình từ thiện, hỗ trợ giáo dục, hay phát triển các sản phẩm thân thiện với môi trường. Đồng thời, sự tham gia của DN trong các hoạt động xã hội cũng góp phần xây dựng hình ảnh tích cực trong công chúng, tạo dựng lòng tin và sự trung thành từ phía khách hàng, cũng như các bên liên quan khác. Hơn nữa, việc thực hiện kiểm toán CSR có thể tạo ra áp lực tích cực đối với các DN khác trong ngành, khuyến khích họ tham gia vào các hoạt động tương tự và nâng cao tiêu chuẩn chung về CSR. Điều này không chỉ mang lại lợi ích cho từng DN mà còn thúc đẩy sự phát triển của xã hội và nền kinh tế bền vững trong tổng thể.

3. Những thách thức khi thực hiện kiểm toán trách nhiệm xã hội tại Việt Nam

Trong bối cảnh xã hội ngày càng quan tâm đến CSR, việc thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam vẫn gặp phải những khó khăn. Cụ thể như sau:

Một là, khung pháp lý chưa được xây dựng rõ ràng, chưa có các quy định cụ thể và đồng bộ về kiểm toán CSR dẫn đến chưa có sự nhất quán trong thực hiện và đánh giá CSR. Việc đo lường và đánh giá hiệu quả của các hoạt động CSR trở nên khó khăn do thiếu các chỉ số và tiêu chí cụ thể. Bên cạnh đó, các quy định liên quan đến CSR chưa được thiết lập một cách rõ ràng, dẫn đến sự không nhất quán trong việc thực hiện và đánh giá các hoạt động CSR. Điều này không chỉ khiến

các DN khó khăn trong việc tuân thủ mà còn làm giảm tính minh bạch và độ tin cậy của các báo cáo CSR.

Hai là, nhiều DN và tổ chức vẫn chưa nhận thức đầy đủ về tầm quan trọng của kiểm toán CSR. Điều này khiến họ không ưu tiên cho hoạt động kiểm toán này, coi nó là một phần không cần thiết trong quy trình quản lý. Sự thiếu hiểu biết này có thể dẫn đến việc không tận dụng được những lợi ích mà kiểm toán CSR mang lại, như tăng cường uy tín, cải thiện hình ảnh DN và thu hút khách hàng.

Ba là, sự thiếu hụt chuyên gia có kiến thức và kinh nghiệm trong lĩnh vực kiểm toán CSR. Điều này không chỉ làm giảm chất lượng của quá trình kiểm toán mà còn khiến các DN khó khăn trong việc tìm kiếm và thuê các chuyên gia có khả năng thực hiện kiểm toán một cách hiệu quả. Sự thiếu hụt này cũng có thể dẫn đến những sai sót trong đánh giá tình hình thực hiện các hoạt động CSR của DN.

Bốn là, chi phí tương đối cao cho thực hiện kiểm toán CSR, đặc biệt đối với các DN nhỏ và vừa cũng là một yếu tố khiến cho các DN chưa thực sự quan tâm đến hoạt động này.

Năm là, khó khăn trong việc tích hợp các yếu tố CSR vào quy trình kiểm toán truyền thống cũng gây trở ngại, do sự khác biệt trong phương pháp và tiêu chuẩn. Ngoài ra, áp lực từ cổ đông và thị trường cũng có thể khiến DN không muốn công bố thông tin liên quan đến CSR.

4. Một số giải pháp thúc đẩy việc thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam

Trong bối cảnh ngày càng gia tăng tầm quan trọng của CSR trong hoạt động kinh doanh, việc thúc đẩy kiểm toán CSR tại Việt Nam là cần thiết để các DN hoạt động bền vững và hiệu quả hơn. Dựa trên phân tích các thách thức khi thực hiện kiểm toán CSR tại Việt Nam, tác giả xin đưa ra một số đề xuất để thúc đẩy hoạt động kiểm toán CSR tại Việt Nam như sau:

Thứ nhất, xây dựng khung pháp lý rõ ràng rõ ràng và đồng bộ về kiểm toán CSR là rất cần thiết. Chính phủ cần ban hành các quy định cụ thể về CSR, bao gồm tiêu chuẩn và chỉ số đánh giá để các DN có thể tuân thủ. Các quy định sẽ giúp tạo ra một nền tảng pháp lý vững chắc cho các hoạt động kiểm

toán, giảm thiểu sự không nhất quán và nâng cao tính minh bạch trong báo cáo CSR.

Thứ hai, nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của CSR DN. Các tổ chức nên tổ chức các chương trình đào tạo, hội thảo và chiến dịch truyền thông nhằm giúp DN hiểu rõ hơn về lợi ích của việc thực hiện CSR và kiểm toán CSR. Bên cạnh đó, thúc đẩy văn hóa DN với CSR cần được khuyến khích thông qua các chương trình nội bộ như sự kiện tình nguyện hoặc các dự án cộng đồng, giúp cải thiện nhận thức và cam kết của nhân viên đối với CSR.

Thứ ba, phát triển nguồn nhân lực chuyên môn thông qua phát triển các chương trình đào tạo chuyên sâu về kiểm toán CSR cho các chuyên gia và nhân viên trong lĩnh vực này. Hợp tác với các trường đại học và tổ chức quốc tế cũng có thể góp phần làm phong phú thêm chương trình đào tạo.

Thứ tư, khuyến khích các sáng kiến từ DN. Chính phủ và các tổ chức xã hội nên khuyến khích và hỗ trợ các DN triển khai các sáng kiến CSR thông qua các chương trình tài trợ hoặc ưu đãi thuế. Từ đó sẽ tạo động lực cho các DN đầu tư vào kiểm toán CSR, đồng thời giúp DN nhận ra những lợi ích mà hoạt động này mang lại.

Thứ năm, tích hợp kiểm toán CSR vào quy trình kiểm toán truyền thống là một giải pháp khả thi nhằm giúp DN nhận thức rõ hơn về CSR trong hoạt động của họ.

5. Kết luận

Kiểm toán CSR đóng vai trò quan trọng trong nâng cao tính minh bạch và CSR của các DN. Thông qua việc đánh giá và kiểm tra các hoạt động liên quan đến CSR, kiểm toán CSR không chỉ giúp DN xác định các lĩnh vực cần cải thiện còn góp phần xây dựng lòng tin từ phía các bên liên quan, bao gồm khách hàng, đối tác và cộng đồng. Hơn nữa, việc thực hiện kiểm toán CSR còn giúp DN nhận diện và giảm thiểu các rủi ro pháp lý, đồng thời nâng cao uy tín và hình ảnh của mình trên thị trường. Khi các tổ chức cam kết một cách nghiêm túc với CSR, họ không chỉ tạo ra giá trị bền vững cho chính mình mà còn góp phần tích cực vào sự phát triển của xã hội và môi trường. Do đó, việc thúc đẩy thực hiện kiểm toán CSR là một yếu tố cần thiết để xây dựng một nền kinh tế phát triển và bền vững trong tương lai ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Giang (2019). Kiểm toán xã hội (Social Audit) là gì? Phạm vi của kiểm toán xã hội. Truy cập tại <https://vietnambiz.vn/kiem-toan-xa-hoi-social-audit-la-gi-pham-vi-cua-kiem-toan-xa-hoi-20191212173844435.htm>
2. Trần Phương Thùy (2022). Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp kiểm toán. Truy cập tại <https://www.sav.gov.vn/Pages/chi-tiet-tin.aspx?ItemID=1911&l=Nghiencuuutraodoi>
3. Carroll, A. B.: (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. The Academy of Management Review 4(4), 497-505.
4. Carroll, A. B.: (1991). The Pyramid Of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. Business Horizons 34, 39-48.
5. Kurihama, R. (2007). Role for auditing in corporate social responsibility and corporate governance: Under new corporate view. Corporate Ownership & Control, 5, 109-119.
6. Bello, H., & Meka, E. S. (2015). Auditing of Corporate Social Responsibility (Case Study–Albanian Banking Sector). Available at SSRN 2693840.
7. Dean Emerick. What is Social Auditing? Available at <https://esgthereport.com/what-is-esg/the-s-in-esg/what-is-social-auditing/>

Ngày nhận bài: 28/11/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 14/12/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 30/12/2024

CHALLENGES FOR IMPLEMENTING SOCIAL RESPONSIBILITY AUDITS IN VIETNAM

● **VUONG THI KHANH CHI**

Nha Trang University

ABSTRACT:

This study explores the growing significance of corporate social responsibility (CSR) audits in fostering sustainable business practices and enhancing corporate transparency in the context of globalization and rapid economic development. While CSR audits play a crucial role in strengthening corporate accountability and improving business ethics, their implementation in Vietnam remains in its early stages. This paper provides a theoretical foundation for CSR auditing, examines the challenges businesses face in adopting this practice, and offers strategic recommendations to promote its widespread adoption in Vietnam. The findings aim to contribute to the development of a more transparent and responsible business environment in the country.

Keywords: social responsibility, CSR, social responsibility auditing, challenge.